

Fylke eller region?

Troms og Finnmark skal igjen bli to fylker. Det er en viktig seier for folkeviljen og for muligheten til å drive distriktpolitikk igjen. Fylkene har vist seg som viktig arena for å bremse sentralisering og kunne sloss for utkantene. Troms og Finnmark fylke ble aldri et fylke, men kanskje var meninga at det egentlig bare skulle være en region?

Det sies fra fylkesrådet, som består av AP, SP og SV, at de ikke skal reversere tvangssammenslåingsprosessen, men bygge på de positive erfaringene som en har hatt med samarbeidet. Det kan tyde på at de ikke har forlatt ideen om region. I så fall blir fylkene mest bare en symbolsak og sentraliseringspolitikken kan fortsette.

Regionreformen kom sammen med flere reformer som undergravde fylkene. Politireformen, NAV-reformen mfl. har alle vært med på å svekke fylkene. Ingen av reformene har tilpassa seg fylkesgrensene, men tvert om, overlappet eller fjernet seg fra fylkene. Det har ført til at viktige deler av forvaltninga har blitt fristilt fra det folkevalgte organet som fylkestinget er.

Vi kan se spesielt på AP sin helsereform. Da ble sykehusene tatt bort fra folkevalgt styring, og vi fikk foretak som ikke fulgte fylkesgrensene en gang. Styrene som ble opprettet, ble utpekt med politikere i mindretall. Det ble ikke engang åpnet for indirekte folkevalgte styrer. Og de som sitter der får opplæring i at deres lojalitet skal være til styret, ikke en gang til partiet de skulle tilhøre. Administrasjonen fikk delegert myndighet og byråkratiet vokste.

Når helsesaker skal debatteres i folkevalgte organ, må politikerne som sitter i styrene melde seg inhabil. Slik er sykehusavgjørelser tatt bort fra politisk og demokratisk behandling. De folkevalgte organene har blitt redusert til et sted å gjøre uttalelser og symbolske ytringer.

Regionreformen skulle gi regionene flere oppgaver. Realiteten har vært at også de nye storfylkene har fått færre oppgaver. En god del av tidligere oppgaver, er sentralisert til regionens største by. Metaforen som er brukt, er at byen skal være lokomotivet til regionen. Men realiteten er at byen vokser kun på å sentralisere fra omlandet. Hele regionstanken har gått ut på å urbanisere befolkninga. Småskoler og sykehjem i utkantene har blitt lagt ned i rekordtempo. I tillegg har sentraliseringa blitt en metode for å ta fra folk eiendomsretten til ressursene, dvs. privatisering av ressursene. Bare se på allmenning retten i fisket som er blitt til omsetninger av kvoter med en gang det ble få fiskere.

Partiene bak dagens fylkesråd i nord, har kommet i posisjon fordi de verbalt har ytra seg mot høyre-regjeringas sentraliseringspolitikk. Men de viser svært liten vilje til å stoppe det sentraliseringslokomotivet som ruller videre på skinner lagt av både AP og Høyre. Skal vi bevare bosettinga og gjøre oss nytte av hele landet, så må det aktiv distriktpolitikk til. Våre nasjonale rettigheter er knyttet til at det bor folk langs hele kysten. Men for børsen, aksjespekulantene og kapitalen er det et hinder for eiendomsretten til ressursene.

Ved sammenslåing av fylkene, ble også antall folkevalgte kraftig redusert. Grovt regna ble det bortimot en halvering. Det er og en svekkelse av demokratiet. I tillegg forlot mange fylker formannskapsmodellen som gjenspeila de politiske meningene hos alle representantene. Den parlamentariske modellen går ut på at flertallet skal vises. Her skal vinneren ha alt å si. Spesielt AP og SP sikrer seg knapt flertall med det resultat at bort imot

halvparten av de folkevalgte igjen har blitt fratatt innflytelse. Vi har i realiteten fått enda færre folkevalgte til å bringe frem folkemeninga. Regionaliseringa har også vært en avdemokratisering av samfunnet. Vi har fått svekket både vår sjølråderett og vår sjølberging.

For å reversere regionreformene må vi ikke bare få igjen fylkene som arena for distriktpolitikk. Vi må få igjen fylkestingene som politiske verksteder som gjenspeiler hele det politiske miljøet. Vi må få folk til å kunne bli bosatt i hele fylket. De statlige reformene må tilbakestilles og innrette seg etter lokalpolitikernes holdninger og vedtak. Hvis ikke er vi i ferd til å forlate det demokratiet vi skryter av.

Fylkesrådet i dagens Troms og Finnmark krever økonomisk kompensasjon for regionreformen, og opererer med at bare 1/2-parten av reformen er finansiert av regjeringa. I tillegg krever de å få dekt kostnadene ved reversering. Men får de statusen til fylkene tilbake? De ber om penger til forskjellige prosjekter, men de krever ikke endra statlig organisering. På min interpellasjon om Statsforvalteren til hvert fylke, svarte de bare at de hadde nok med sin egen organisering og ville ikke ta opp kampen om statens struktur. Det vitner om at posisjonen i Fylkestinget ikke har skjønt faren med å miste innflytelse på statens forvaltning.

Den største faren for fylkene er nå at de blir bare symbolske organ og politisk overflødige. Kampen mot New Public Management, mot privatisering, mot sentralisering og for reelt demokrati må føres av de politikerne som ønsker å bevare fylkene. Både AP og SP med flere parti, svikter her.

Frode Bygdnes, Rødt

Fylkestingsrepresentant Troms og Finnmark